

ШЛЯХИ РОЗВИТКУ БЮДЖЕТНОЇ ПОЛІТИКИ ДЕРЖАВИ

В. П. Задорожний

*Донецький державний університет управління
вул. Челюскінців, 163а, м. Донецьк, Україна, 83015.*

E-mail: zadorozhniy_VP@mail.ru

Отримана 17 жовтня 2012, прийнята 26 жовтня 2012.

Анотація. У статті обґрунтовано шляхи розвитку бюджетної політики держави на основі принципи побудови бюджетної політики країни: принцип єдності правової бази, принцип збалансованості, принцип самостійності, принцип повноти, принцип ефективності, принципи цільового використання бюджетних коштів. Запропоновано запровадження інноваційних підходів в управлінні бюджетними ресурсами регіону. Розглянуто регулятивні заходи, за рахунок яких можна забезпечити мобілізацію фінансово-кредитних ресурсів для інвестування в економіку регіону, а саме: запровадження інноваційних напрямів управління бюджетними ресурсами регіону; застосування раціональних методів використання бюджетних коштів; створення привабливого інвестиційного іміджу регіону з метою залучення інвестиційних коштів; інші способи залучення капіталу для інвестування регіональних програм і проектів.

Ключові слова: бюджетна політика, принципи, інноваційні підходи, регулятивні заходи.

ПУТИ РАЗВИТИЯ БЮДЖЕТНОЙ ПОЛИТИКИ ГОСУДАРСТВА

В. П. Задорожний

*Донецкий государственный университет управления,
ул. Челюскинцев, 163а, г. Донецк, Украина, 83015.*

E-mail: zadorozhniy_VP@mail.ru

Получена 17 октября 2012, принята 26 октября 2012.

Аннотация. В статье обоснованы направления развития бюджетной политики государства на основе принципов построения бюджетной политики страны: принцип единства правовой базы, принцип сбалансированности, принцип самостоятельности, принцип полноты, принцип эффективности, принципы целевого использования бюджетных средств. Предложено внедрение инновационных подходов в управлении бюджетными ресурсами региона. Рассмотрены регулятивные методы, за счет которых можно обеспечить мобилизацию финансово-кредитных ресурсов для инвестирования в экономику региона, а именно: внедрение инновационных направлений управления бюджетными ресурсами региона; применение рациональных методов использования бюджетных средств; создание привлекательного инвестиционного имиджа региона с целью привлечения инвестиционных средств; другие методы привлечения капитала для инвестирования региональных программ и проектов.

Ключевые слова: бюджетная политика, принципы, инновационные подходы, регулятивные методы.

WAYS OF DEVELOPMENT OF FISCAL POLICY OF THE STATE

Vladimir Zadorozhnyy

Donetsk State University of Management,
163a, Cheluskintsev Str., Donetsk, Ukraine, 83015.
E-mail: zadorozhniy_VP@mail.ru

Received 17 October 2012, accepted 26 October 2012.

Abstract. In the article directions of development of fiscal policy of the state are grounded on the basis of principles of construction of fiscal policy of country: principle of unity of legal bases, principle of balanced, principle of independence, principle of plenitude, principle of efficiency, principles of the having a special purpose use of budgetary facilities. Introduction of innovative approaches is offered in a management the budgetary resources of region. Regulyativnye methods due to which it is possible to provide mobilization of finansovo-kreditnykh resources for investing in the economy of region are considered, namely: introduction of innovative directions of management the budgetary resources of region; application of rational methods of the use of budgetary facilities; producing an attractive investment image of region with the purpose of bringing in of investment facilities; other methods of bringing in of capital for investing of the regional programs and projects.

Keywords: fiscal policy, principles, innovative approaches, regulyativnye methods.

Вступ

Методологія побудови бюджетної політики, яку тривалий час використовують провідні країни світу, передбачає такі концепції, як щорічно збалансований бюджет, циклічна основа збалансованого бюджету та фундаментальне фінансування. Україна, перебираючи на себе цей досвід і ставши на шлях демократичних перетворень, у тому числі й трансформації фінансових відносин у соціально-економічній сфері, також намагається створити бюджетну доктрину на підставі обраної стратегії економічного і соціального розвитку. Але проблема бюджету, за оцінками провідних вітчизняних фахівців, до сьогодні залишається найуразливішим місцем української економіки.

Проблеми розвитку сучасної бюджетної політики в Україні активно вивчаються вітчизняними, так і зарубіжними вченими. Серед вітчизняних вчених значний доробок у цьому напрямку мають вчені: О. Барановський [7], А. Єпіфанов [9], В. Геєць [11], Ю. Зайцев [10], Л. Лисяк [3], В. Пихоцький [4] та багато інших.

Викладення основного матеріалу

Найбільш розробленими в системі бюджетного забезпечення України вважаються функції бюджету, зокрема основні методи та інструменти бюджетного регулювання відносин.

Принципи побудови бюджетної політики відповідають вимогам, яких дотримуються держави з ринковою економікою та демократичними засадами суспільного розвитку. Основним є принцип створення сприятливих фінансових відносин для пріоритетного розвитку галузей виробництва, що забезпечують зростання та підвищення життєвого рівня населення. Наступним важливим принципом є законодавче та організаційне сприяння розвитку підприємницьких структур господарювання різних форм власності, консультативна та фіскальна допомога з боку виконавчих органів з метою запобігання їх збитковості та збільшення обсягів власного капіталу, а також створення додаткових робочих місць. Третій наріжний принцип бюджетної політики полягає в пошуку і постійному вдосконаленні форм і методів мобілізації та використання фінансових ресурсів держави з метою підвищення соціальних гарантій держави в частині зростання прожиткового мінімуму, мінімальної заробітної плати, різних видів соціальної допомоги та соціального забезпечення.

Побудова та реалізація бюджетної політики неможлива також без вирішення питання про раціональне використання природних ресурсів, заборону технологій, що несуть в собі загрозу для здоров'я людини. Для цього роз-

робляються відповідні методи та засоби бюджетного механізму.

Інші принципи, які визначаються Бюджетним кодексом України, пов'язані з нормативно-правовим регулюванням відносин влади, бізнесу та громадян у межах наявних у держави ресурсів та тих ресурсів, які вона може залучити з метою реалізації своїх глобальних перспективних планів. Зокрема це:

- принцип єдності правової бази, грошової системи, правил регулювання бюджетних відносин, бюджетної класифікації, порядку виконання бюджетів та ведення бухгалтерського обліку і звітності;
- принцип збалансованості, який передбачає, що повноваження на здійснення витрат бюджету повинні відповідати обсягу надходжень до бюджету на відповідний бюджетний період;
- принцип самостійності, коли Державний бюджет України та місцеві бюджети є самостійними щодо їх формування;
- принцип повноти, за яким до складу бюджетів підлягають включенню всі надходження та витрати бюджетів, що здійснюються відповідно до нормативно-правових актів органів державної влади, органів влади Автономної Республіки Крим, органів місцевого самоврядування;
- принцип ефективності, який передбачає, що при складанні та виконанні бюджетів усі учасники бюджетного процесу мають прагнути досягнення запланованих цілей при залученні мінімального обсягу бюджетних коштів та отримання максимального результату при використанні визначеного бюджетом обсягу коштів;
- принципи цільового використання бюджетних коштів, збалансованості, обґрунтованості, субсидіарності та відповідальності [1].

Останнім з названих принципів бюджетної політики слід, на нашу думку, приділяти особливу увагу при розробці перспективних напрямків бюджетної політики.

Серед макропоказників, які визначають формування прогнозних обсягів податкових надходжень, важливе місце також займають показники, що відображають засади грошово-кредитної політики на наступний бюджетний період і надаються Національним банком Ук-

раїни. Таким чином, принцип обґрунтованості забезпечує необхідну розрахункову базу для визначення Міністерством фінансів величин основних бюджетних показників на наступний бюджетний період і на перспективу. Дотримання цього принципу є завжди актуальним ще й тому, що з року в рік удосконалюються та доповнюються згідно з вимогами часу та тенденціями глобальної економічної політики критеріальні характеристики перерозподілу надходжень та видатків.

Важливим у системі принципів бюджетної політики держави, і в цілому бюджетної системи, є принцип відповідальності всіх учасників бюджетного процесу за свої дії у межах повноважень, визначених чинним законодавством. Як відомо, згідно з чинним бюджетним законодавством повну відповідальність за складання проекту Державного бюджету України несе міністр фінансів, який визначає основні організаційно-методичні засади бюджетного планування, що використовуються для підготовки бюджетних запитів і розробки пропозицій.

Як уже вказувалося вище, на підставі основних макропоказників економічного і соціального розвитку країни на наступний бюджетний період та аналізу виконання бюджету у поточному бюджетному періоді визначається загальний рівень доходів та видатків бюджету і дається оцінка обсягу фінансування бюджету при складанні проекту Державного бюджету на відповідний бюджетний період. Проте зазначимо, що в умовах перманентної економічної та політичної кризи Україна порушує принцип відповідальності за виконання своїх зобов'язань через видатки бюджету і особливо стосовно повернення платникам коштів ПДВ з бюджету. Тому важливо доповнити вказану систему принципом обов'язковості, за яким, з одного боку, всі учасники бюджетного процесу зобов'язані здійснювати розрахунки з підготовки проектів бюджетів у терміни, що визначені законодавством, а з іншого – за виконанням їх бюджетних повноважень має бути встановлено жорсткий фінансовий контроль.

Функції бюджетної політики тісно пов'язані з основними функціями зведеного бюджету. Так, фіскальна функція бюджету впливає на формування таких функцій бюджетної політи-

ки, як забезпечення внутрішньої та зовнішньої безпеки, соціальний захист та захист довкілля, а також компенсація негативного впливу недостатності розвитку ринкових механізмів та браку децентралізованих ресурсів.

Регулююча функція бюджету дозволяє державі коригувати напрями використання доходної частини державного бюджету, здійснюючи таким чином вплив на обсяг сукупного попиту та на пропорцію між споживанням та накопиченням.

Реалізуючи в рамках бюджетної політики стратегічну функцію бюджету, держава визначає напрями та обсяги державних закупівель на внутрішньому та зовнішньому ринках, здійснює бюджетні інвестиції та дотації у стратегічно важливі галузі, депресивні регіони тощо.

Стимулююча функція бюджету покладається в основу розробки заходів впливу на активізацію економічних процесів, наприклад на створення сприятливих умов для ефективної підприємницької діяльності в руслі закону та національних інтересів країни, тощо.

Розглянуті принципи і функції бюджетної політики дозволяють зробити висновок, що саме бюджетна політика є невід'ємним атрибутом держави і одночасно вона є фундаментальним її носієм. Через систему принципів і функцій бюджетної політики держава не тільки декларує поліпшення соціальних гарантій, а й завдяки бюджету забезпечує добробут людей. Тому серед загальноновизнаних ознак бюджету як економічної категорії щодо розподілу та перерозподілу ВВП, як фінансового плану держави та як правової категорії, слід надати пріоритет матеріально-речовому втіленню цієї категорії з огляду на те, що завдяки бюджету досягається підвищення ефективності в усіх сферах економічного і соціального розвитку суспільства.

Недостатня прозорість бюджетної системи, проблеми результативності в управлінні її ресурсами, відсутність належного бюджетного статусу місцевих органів влади не стимулюють до ефективного використання бюджетних коштів, а лише посилюють міжрегіональні диспропорції та соціальну напруженість у суспільстві. Унаслідок того, що бюджетні показники формуються «зверху – вниз», стає неможливим повне фінансування видаткової частини місцевих бюджетів. Місцеві органи влади, фактичні

одержувачі бюджетних коштів, перебувають у скрутному становищі: знаючи свої повноваження і результати виконання, вони змушені адаптувати потребу в коштах і джерела видатків під показники, що надходять згори, таким чином, свідомо формуючи нереальний бюджет.

Проблемою бюджетного планування є й те, що сьогодні так і не вдалося створити механізм упровадження програмно-цільового методу в управлінні бюджетними ресурсами регіону. Слід зауважити, що в Україні запровадження програмно-цільового методу через відсутність достатньої нормативно-правової бази та бюджетної стратегії на середньо- й довгострокову перспективи перебуває на стадії становлення. Ми вважаємо, що існує необхідність переходу від формального ПЦМ до дієвих заходів його реалізації на практиці. Завершенням такого процесу повинна стати невід'ємність програмного опрацювання видаткової частини бюджетів від бюджетного процесу, особливо – на рівні регіонів.

Незважаючи на досить широкий перелік публікацій у вітчизняній літературі з питань регіональної політики, регіональної економічної політики, інноваційної політики регіонів, у них не розглянуто інноваційні підходи в управлінні бюджетними ресурсами регіону, у зв'язку з чим особливого змісту набуває визначення: по-перше, основних напрямів впровадження інноваційних підходів в управлінні бюджетними ресурсами регіону; по-друге, заходів за кожним з пріоритетних напрямів; по – третє, механізмів реалізації інноваційної моделі в сфері управління бюджетними ресурсами.

Упровадження інноваційних підходів в управлінні бюджетними ресурсами регіону слід здійснювати за такими напрямками:

I. Удосконалення законодавства в бюджетній сфері:

1. Скорочення до мінімуму змін у бюджетному законодавстві та праві, у тому числі в Конституції України, Податковому кодексі, Бюджетному кодексі України, у Законі України «Про місцеве самоврядування в Україні» та ін., що, у свою чергу, сприятиме стабільності бюджетно-податкового механізму держави.
2. Створення ефективного механізму взаємодій юридичних та фізичних осіб з бюджетною системою.

3. Розроблення Закону України «Про делеговані повноваження місцевим органам влади».
  4. Підвищення ефективності управління ресурсами регіонального (місцевого) бюджету шляхом упровадження нормативів соціальної забезпеченості, що відповідали б сучасним соціальним стандартам.
  5. Підвищення інноваційно-інвестиційної складової місцевих бюджетів через створення на рівні регіону таких фондів, як:
    - Фонд інноваційного розвитку регіону.
    - Фонд конкурентоспроможності, спрямований на фінансування як промислових та інноваційних проектів, так і на забезпечення стимулів дія підприємств, що належать до юрисдикції Міністерства освіти і науки, молоді та спорту.
    - Фонд фінансування малого і середнього бізнесу, спрямований на полегшення доступу комерційних підприємств до кредитів і венчурного капіталу. Для досягнення цієї мети Фонд повинен зробити свій внесок у діяльність, пов'язану з прийняттям нових механізмів приватного інвестування і послаблення кредитних ризиків, запропонованих банками або фінансовими посередниками.
    - Фонд підтримки інноваційних досліджень у сфері управління бюджетними ресурсами регіону, що сприятиме фінансуванню інноваційних досліджень усіх підсистем бюджетного менеджменту та його функцій, і перш за все таких як: організація бюджетного процесу на регіональному рівні; планування доходів та видатків бюджету; облік прибутків і видатків бюджету; контроль за формуванням, розподілом та використанням бюджетних ресурсів; створення інформаційного банку даних для прийняття управлінських рішень з бюджету; регулювання прибутків та видатків бюджету.
    - Фонд технологічних інновацій.
- Слід обов'язково зазначити, що Фонд підтримки інноваційних досліджень та Фонд технологічних інновацій можуть бути започатковані як кредитні інструменти з додатковими внесками у вигляді капітальних грантів.
- II. Укріплення фінансової основи місцевого самоврядування:
1. Накладання «трансфертного імунітету» на деякі джерела доходів. Серед джерел доходів місцевих бюджетів слід виділити ті, які будуть звільнені від участі в міжбюджетних трансфертах. Для обласних і районних бюджетів це може бути податок на доходи фізичних осіб; податок на прибуток підприємств недержавної форми власності; надходження від продажу земельних ділянок відповідно до нормативів зарахувань плати за землю за рівнем місцевого бюджету.
  2. Упровадження збору до Фонду інноваційного розвитку регіону, який повинні сплачувати підприємства всіх форм власності, розташовані на території регіону і які потребують для свого розвитку інноваційно-інвестиційних підходів та додаткового фінансування.
  3. Перегляд на законодавчому рівні співвідношення перерозподілу загальнодержавних податків таким чином:
    - ПДВ: 30 % залишити регіону, а 70 % направляти в Державний бюджет;
    - акцизний збір: 25 % – місцевим бюджетам, а 75 % – Держбюджету.
- Вважаємо, що така схема розподілу мобілізованого на території регіону валового регіонального продукту надасть можливість не повертати їх регіону у формі трансфертів.
- III. Удосконалення механізму управління видатками:
1. Удосконалення бюджетної класифікації з урахуванням використання програмно-цільового методу управління ресурсами регіонального бюджету. Затвердження нормативно-правової бази програмно-цільового методу на рівні місцевих бюджетів.
  2. Конкретизація видаткових повноважень за галузями бюджетної сфери та запровадження відповідного розподілу між тими, що враховуються і не враховуються при визначенні обсягів міжбюджетних трансфертів.
  3. Підготовка пропозицій до нормативних актів, що регламентують механізм функціонування бюджетних установ у межах реального фінансового ресурсу, який залишається в регіоні і потребує ефективного використання з урахуванням виконання норм державних соціальних стандартів.
  4. Поступовий перехід до моделі формування

бюджету регіону «знизу – вверх» (можливо, розробити пілотний проект для конкретної території, запровадити його, а потім зробити висновок про ефективність моделі).

5. Розробка та впровадження механізму усунення прихованого дефіциту бюджету та окремих бюджетних видатків за рахунок збільшення надходжень до бюджету на основі економічного зростання та впровадження нової моделі розподілу загальнодержавних податків між Державним та регіональним бюджетом (розширення податкового потенціалу, збільшення частки місцевих податків, більш ефективне управління землею і комунальною власністю, зниження тінювих схем у сфері мобілізації доходів та фінансування видатків).

IV. Удосконалення системи міжбюджетних відносин:

1. Упровадження якісно нової моделі формування місцевих бюджетів регіону шляхом переведення адміністративно-територіальних одиниць, в яких питома вага дотацій більш ніж 75 % у структурі доходів бюджету, до моделі бюджетного планування на рівні району.
2. Удосконалення чинної методології розрахунку видатків місцевих бюджетів, що враховуються при визначенні міжбюджетних трансфертів, з метою зміцнення фінансової основи місцевого самоврядування.
3. Упровадження механізму посилення стимулювання міжбюджетного регулювання з метою підвищення зацікавленості місцевих органів влади у нарощуванні доходів бюджету. При цьому від 100 % обсягу збільшених доходів 60 % залишати в регіоні, а 40 % віддавати до Державного бюджету України.
4. Удосконалення Формули розподілу міжбюджетних трансфертів з урахуванням потреби мешканців регіону в забезпеченні бюджетними ресурсами.
5. Науково обґрунтоване забезпечення взаємозв'язку макроекономічних показників розвитку України на наступний бюджетний рік з визначенням прогнозного показника доходів місцевого бюджету на основі Формули розподілу міжбюджетних трансфертів.

V. Удосконалення механізму планування регіонального бюджету:

1. Підвищення ефективності використання ресурсів регіонального бюджету. Для цього необхідно :

- підвищити і гарантувати соціальні стандарти життя населення регіону;
- розробити бюджетні програми за пріоритетними напрямками з науково-технічного та соціально-економічного розвитку;
- закріпити за відповідними бюджетними програмами конкретні джерела фінансування та забезпечити контроль за їх своєчасною реалізацією і ефективністю використання бюджетних коштів.

2. Збільшення результативності прийнятих бюджетних рішень та запровадження програмно-цільового методу. Для реалізації цього напрямку доцільно:

- узгоджувати регіональні плани та програми соціально-економічного розвитку і проект Державного бюджету України на плановий рік, окремо виділяючи інноваційні для цього року заходи;
- прописати процедури контролю механізму реалізації бюджетних програм у регіоні з метою забезпечення прозорості їх виконання;
- здійснити заходи з впровадження середньострокового бюджетного планування як складової програмно-цільового методу.

Одним із суттєвих недоліків національної інноваційної системи є небажання українських дослідників та управлінців брати участь у міжнародних консорціумах та базових міжнародних програмах. Зусилля з реалізації цільових програм принесли свої результати, проте значна частина дослідницького потенціалу країни недостатньо використовується, оскільки національні організації надають послуги на приватній основі та більше зосереджені на підтримці вже наявних установ. Не існує схеми моніторингу або оцінки послуг, а також стандартної процедури надання таких послуг, законодавчої бази для створення комерційних інноваційно-орієнтованих підрозділів у вітчизняних університетах та інструментів для стимулювання нових інноваційних центрів. Складається враження, що уряд України все ще недооцінює роль інновацій у сучасному економічному розвитку, що особливо гостро позначається на бюджеті, як державному, так і регіо-

нальному. На основі вищезазначеного пропонуємо:

1. Заснувати на рівні окремої області Центр упровадження інноваційних підходів в управлінні бюджетними ресурсами регіону (далі – Центр), структуру якого представлено на рис. 1. Пілотний проект, на нашу думку, слід здійснювати на базі області, яка найбільш розвинута в промисловому відношенні і отже диспонує більшою кількістю місцевих ресурсів.
  2. На законодавчому рівні закріпити повноваження Центру.
  3. Визначити підпорядкування Центру.
  4. Створити механізми залучення провідних науковців, економістів та управлінців з питань бюджету до роботи з Центром.
  5. Розробити механізм співпраці Центру з міжнародними організаціями, що висувують пропозиції з ефективного управління бюджетними ресурсами на рівні великого промислового регіону.
  6. Розробити систему обміну інформацією та досвідом з бюджетних питань між регіонами країни та країнами близького зарубіжжя.
  7. Запровадити європейську практику проведення моніторингу інноваційних підходів як одного з головних інформаційних джерел щодо інновацій в бюджетній сфері.
  8. Розробити регіональну цільову комплексну програму щодо реалізації багаторічних бюджетних програм, використання яких потребує інноваційних підходів та високої ефективності впровадження.
  9. Залучити вітчизняних високопрофесійних фахівців з питань бюджету до міжнародних консорціумів та базових міжнародних програм з метою кращого використання дослідницького потенціалу країни в бюджетній сфері.
  10. Запровадити систему чіткої координації між різними рівнями Центру, впровадження інноваційних підходів в управлінні бюджетними ресурсами регіону з метою уникнення дублювання зусиль та неефективного використання обмежених бюджетних коштів регіону.
- З метою впровадження інноваційних підходів у сфері управління ресурсами регіонального

бюджету великого промислового регіону пропонується:

- у найближчій перспективі впровадити середньострокове та довгострокове планування бюджету;
- створити пілотні проекти на окремих територіях регіону з метою апробації моделі формування бюджету «знизу-вверх»;
- спрямовувати цільові трансферти, що надходять з Держбюджету до місцевих бюджетів, тільки на розв'язання пріоритетних завдань сталого розвитку регіону;
- забезпечити стабільні джерела надходжень бюджету розвитку всіх місцевих бюджетів Донецької області на довгостроковий період;
- обґрунтувати вибір пріоритетних цілей та програм регіонального розвитку, для чого в процесі опрацювання проекту Державного бюджету України на поточний рік проаналізувати бюджетні запити регіональних розпорядників бюджетних коштів до центрального органу виконавчої влади з питань регіональної політики;
- створити механізм прямого державного інвестування пріоритетних проектів, спрямованих на розбудову та модернізацію інфраструктури регіону та взяти їх виконання під системний контроль з боку уряду, місцевих органів влади та органів контролю;
- всіляко сприяти залученню зовнішніх та внутрішніх інвестицій;
- продовжити роботу зі створення та забезпечення державної підтримки і ефективного функціонування технопарків, технополісів, центрів трансферу технологій та розвитку інноваційної інфраструктури регіону;
- виділити кошти відповідно до законодавства на інфраструктурне облаштування земельних ділянок за рахунок спільного фінансування місцевого, регіонального та державного бюджетів для реалізації на конкурсній основі пріоритетних інвестиційних проектів;
- стимулювати інноваційну спрямованість розвитку підприємництва, венчурного бізнесу, запровадження ефективного механізму правової, фінансової, організаційної, кадрової та освітньої підтримки перспективних інноваційних проектів;

Рисунок 1. Структура Центру впровадження інноваційних підходів в управлінні бюджетними ресурсами регіону.

- впровадити в практику управління кредитно-гарантійних механізмів підтримки суб'єктів підприємництва та провідних підприємств, що, на нашу думку, сприятиме розвитку економіки регіону і ринкових механізмів його розвитку;
- сприяти широкому впровадженню енергоощадних технологій та використанню місцевих відновлювальних джерел енергії, в першу чергу, біопалива, рослинної сировини, економії тепла в сфері житлово-комунального господарства, інших сучасних технологій шляхом державної підтримки відповідних програм;
- спрямувати державну підтримку міжрегіональних проектів на вирішення спільних проблем соціально-економічного розвитку бюджетоутворювальних регіонів України в цілому;
- розробити механізми стимулювання міжнародної співпраці, забезпечити пайове дер-

жавне фінансування програм та проектів розвитку транскордонної співпраці тощо. Визначені напрями управління бюджетними ресурсами регіону, на нашу думку, вписуються в загальний контекст структурних трансформацій та економічних реформ України 2010–2014 рр. Реалізація національних проектів і програм соціально-економічного розвитку повинні бути спрямовані на побудову конкурентоспроможної економіки та заможного суспільства, що, у свою чергу, дозволить реалізувати досить «амбітну мету» чинного уряду: «поліпшити якість життя населення за рахунок стабільного економічного зростання»...

Удосконалення фінансування регіональних та місцевих бюджетів пов'язане з пошуком раціональних методів використання фінансових коштів, призначених для інвестування. Державна підтримка за рахунок централізованих інвестицій повинна відбуватись як кредитування на поворотній та платній основі, а не безповорот-

но. Поворотне фінансування з Державного бюджету доцільно співвідносити з комерційним ефектом від проведення конкретного інвестиційного проекту, оскільки будь-яка підтримка з боку держави найефективніша тільки на ранніх стадіях виконання проекту. Розміщувати обмежені централізовані капітальні вкладення слід тільки відповідно до державних цільових програм і лише на конкурсній основі.

Обов'язковою умовою прийняття рішень про фінансування має стати попередня експертиза проекту щодо його відповідності цілям і пріоритетам соціально-економічної політики, окупності централізованих капітальних вкладень. Окрім того, потрібно використовувати частину централізованих інвестиційних коштів на реалізацію особливо ефективних і швидкоокупних інвестиційних проектів і об'єктів малого бізнесу, незалежно від їх галузевої структури та форми власності, для прискорення структурно-технологічної перебудови виробництва. Безповоротне фінансування з Державного бюджету необхідно зберегти для соціально значущих некомерційних об'єктів, що не мають власних джерел фінансування, а також сконцентрувати його на екологічних, оборонних, конверсійних та інших подібних проектах, які не розраховані на швидке отримання комерційної віддачі.

Скорочення обсягів централізованих капітальних вкладень економічно виправдане, якщо формування фінансової бази інвестиційних процесів за рахунок суб'єктів господарювання дає відчутні позитивні результати як на державному, так і на регіональному рівнях управління. У протилежному випадку зменшення інвестиційної активності держави супроводжуватиметься втратою контролю над ситуацією і сприятиме зростанню стихійності економічних процесів та збереженню вкрай невизначених перспектив розвитку галузей та регіонів.

Важливу роль в інвестиційному бюджетному процесі відіграє інформаційне забезпечення. У цьому контексті на рівні регіонів, країни, міжнародних заходів актуально представляти об'єктивну інформацію про інвестиційні перспективи підприємств, галузей, районів, умови діяльності іноземних капіталів на території регіонів. Це сприятиме як додатковому залученню іноземних інвестицій, так і збільшенню за-

цікавленості внутрішнього інвестора. Для зарубіжних вкладників в українську економіку актуальним видається також надання правової консультативної підтримки іноземним інвесторам, контроль за дотриманням інвестиційних зобов'язань, щорічне коригування та оновлення інвестиційного паспорта регіону, загалом, формування його привабливого інвестиційного іміджу.

Регулятивні заходи, за рахунок яких можна забезпечити мобілізацію фінансово-кредитних ресурсів для інвестування в економіку регіону:

- розширення практики цільового банківського та бюджетного кредитування пріоритетних галузей і виробництв;
- пільгове кредитування стабільних та перспективних суб'єктів господарської діяльності, які випускають продукцію (надають послуги), актуальну для економіки регіону, країни;
- розвиток ринку капіталу, забезпечення його спроможності до перерозподілу інвестиційних потоків, акумульованих капіталів та інвестиційного кредитування;
- розвиток та формування механізмів підвищення фінансової стійкості інституційних інвесторів, страхових товариств, пенсійних фондів, ризикового страхування;
- удосконалення роботи регіональних торговельно-промислових палат з метою створення сприятливих умов для налагодження ділових контактів, належного рівня сервісу, сприяння у відкритті бізнес-центрів.

Висновок

Вищевказане дає змогу зробити попередні висновки, що основними шляхами оптимізації фінансового механізму інвестування в економіку регіону є:

1. Упровадження інноваційних напрямів управління бюджетними ресурсами регіону.
2. Застосування раціональних методів використання бюджетних коштів.
3. Створення привабливого інвестиційного іміджу регіону з метою залучення інвестиційних коштів.
4. Інші способи залучення капіталу для інвестування регіональних програм і проектів.

Література

1. Бюджетний кодекс України [Текст] : зі змінами, внесеними Законом № 2592-VI від 07.10.2010 р. / Верховна Рада України. – К. : Парлам. Вид-во, 2010. – 103 с.
2. Про основні напрями бюджетної політики на 2011 рік [Текст] : Постанова Верховної Ради України № 2318-VI від 04.06.2010 // Відомості Верховної Ради України. – 2010. – № 32. – С. 1119–1127.
3. Лисяк, Л. В. Бюджетна політика активізації інвестиційної діяльності в Україні [Електронний ресурс] / Л. В. Лисяк // Економічний форум. – Луцьк, 2011. – Випуск 2. – Режим доступу : http://www.nbuv.gov.ua/Portal/soc_gum/ekfor/2011_2/54.pdf.
4. Піхоцький, В. Ф. Ефективність бюджетної політики як інструмент соціально-економічного розвитку України [Текст] / В. Ф. Піхоцький // Фінанси України. – 2010. – № 3. – С. 30-37.
5. Величко, О. В. Бюджетна політика та особливості її формування в умовах нестабільності соціально-економічного розвитку [Текст] / О. В. Величко // Економічний вісник Донбасу. – 2010. – № 1(19). – С. 83–87.
6. Сергієнко, Л. К. Вплив бюджетно-податкової політики на соціально-економічний розвиток держави [Текст] / Л. К. Сергієнко // Вісник ЖДТУ. – 2010. – № 3(53). – С. 342–345.
7. Барановський, О. Фінансова безпека в Україні (методологія оцінки та механізми забезпечення) [Текст] : Монографія / О. Барановський. – К. : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2004. – 759 с.
8. Економіка України у 2011 році: прогноз динаміки, виклики та ризики [Текст] / За ред. Я. Н. Жаліла. – К. : Національний інститут стратегічних досліджень, 2011. – 30 с.
9. Єпіфанов, А. О. Фінансова безпека підприємств і банківських установ [Текст] : Монографія / А. О. Єпіфанов, О. Л. Пластун, В. С. Домбровський. – Суми : УАБС, 2009. – 296 с.
10. Зайцев, Ю. К. Бюджетна політика в Україні як відбиття протиріч у системі цілеполягання [Текст] / Ю. К. Зайцев, О. В. Буряк // Економіка та підприємництво : зб. наук. праць / Державний вищий навчальний заклад «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана». – К. : КНЕУ, 2008. – Вип. 20. – С. 3–17.
11. Новий курс: реформи в Україні. 2010-2015. Національна доповідь [Текст] / за заг. ред. В. М. Гейця [та ін.]. – К. : НВЦ НБУВ, 2010. – 232 с. – ISBN 978-966-02-5605-7.

References

1. Fiscal Code of Ukraine. Kyiv: Parliament edition, 2010. 103 p. (in Ukrainian)
2. Decree of Verkhovna Rada of Ukraine No. 2318-VI dated back to June, 4, 2010 "About basic areas of fiscal policy for 2011". In: Register of the Parliament of Ukraine, 2010, Number 32, p. 1119–1127. (in Ukrainian)
3. Lisyak, L. Budgetary policy of activation of investment activity is in Ukraine. In: Economic Forum, 2011, Issue 2. Accessed at: http://www.nbuv.gov.ua/Portal/soc_gum/ekfor/2011_2/54.pdf. (in Ukrainian)
4. Pihotskyi, V. F. Efficiency of fiscal policy as apparatus of social and economic development of Ukraine. In: Financial Accounting of Ukraine, 2010, Number 3, p. 30-37. (in Ukrainian)
5. Velichko, O. V. Fiscal policy and formation factors under conditions of stability lack of social and economic development. In: Economical Vestnyk of Donbas, 2010, Number 1(19), p. 83-87. (in Ukrainian)
6. Sergienko, L. K. Influence of fiscal policy on social and economical development of state. In: Vestnyk ZHDTU, 2010, Number 3(53), p. 342-345. (in Ukrainian)
7. Baranovskyi, O. Fiscal security in Ukraine (assessment methodology and facilitating mechanism). Monograph. Kyiv: Kiyv National Commercial and Economic University, 2004. 759 p. (in Ukrainian)
8. Economy of Ukraine in 2011: dynamics forecast, callings and risk. Edited by Ya. N. Zhalil. Kyiv: National Institute for Strategic Studies, 2011. 30 p. (in Ukrainian)
9. Epifanov, A. O.; Plastun, O. L.; Dombrovskyi, V. S. Fiscal security of business and bank decree. Monograph. Sumy: UABS, 2009. 296 p. (in Ukrainian)
10. Zaitsev, Yu. K.; Buriak, O. V. Fiscal policy in Ukraine as breaking off contradictions in the system of target distribution. In: Science work collection "Economics and Enterprise. Kyiv: KNEU, 2008. Issue 20, p. 3–17. (in Ukrainian)
11. New departure: reforms in Ukraine. 2010-2015. National report. Edited by V. M. Geits [et al.]. Kyiv: NVTs NBUV, 2010. 232 p. ISBN 978-966-02-5605-7. (in Ukrainian)

Задорожний Володимир Петрович – к. держ. упр., докторант Донецького державного університету управління. Наукові інтереси: бюджетна політика.

Задорожний Владимир Петрович – к. гос. упр., докторант Донецкого государственного университета управления. Научные интересы: бюджетная политика.

Vladimir Zadorozhnyy – PhD (Government Administration), doctoral student Donetsk State University of Management. Research interests: budgetary policy.